

2020-2023 YILLAR VA 2024 YILNING 6 OY MO'BAYNIDA TOSHKENT SHAHRIDAGI COVID-19 INFEKSIYASI BILAN KASALLANISHNING RETROSPEKTIV EPIDEMIOLOGIK TAHLILI

Xamzayeva N.T., Kurbaniyazova M. O.

2020-2023 yillar va 2024 yilning birinchi yarmida Toshkent shahrida COVID-19 infeksiyasi bilan kasallanishning retrospektiv epidemiologik tahlili taqdim etilgan. Tadqiqot Toshkent shahrining turli tumanlarida infeksiya tarqalishining dinamikasini o'rganadi hamda kasallikning tarqalishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, infeksiya ko'rsatkichi tumanlar o'rtasida sezilarli farqlarga ega bo'lib, ayrim davrlarda kasallanish ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan.

COVID-19, SARS-CoV-2 virusi tomonidan keltirilgan nafas yo'llari infeksiyasi, 2019-yil oxirida dunyo bo'ylab tez tarqaldi va global miqyosda jiddiy sog'liqni saqlash inqirozini yuzaga keltirdi. O'zbekistonda ham pandemiya davrida kasallanish ko'rsatkichlari oshdi va turli hududlarda infeksiya darajasi farq qildi. Toshkent shahri, O'zbekistonning poytaxti bo'lib, eng yuqori kasallanish ko'rsatkichlariga ega bo'ldi. Ushbu tadqiqotning maqsadi Toshkent shahrida COVID-19 kasallanishining tarqalish dinamikasini, ayniqsa infeksiya to'lqinlarini o'rganish va profilaktik choralarning samaradorligini baholashdir.

Tadqiqot retrospektiv tahlil usuliga asoslanib, Toshkent shahridagi Sog'liqni saqlash boshqarmasining ma'lumotlaridan foydalanilgan. Tadqiqot davri 2020 yil martdan 2024 yil iyun oyining boshigacha bo'lgan davrni qamrab olgan. Kasallanishning tarqalish dinamikasi 100 000 aholi uchun kasallanish ko'rsatkichi asosida tahlil qilingan. Bundan tashqari, yosh, jins va migratsiya holati kabi demografik omillar ham o'rganilgan. Epidemiologik tahlil natijalariga ko'ra, turli profilaktik choralar, jumladan, karantin choralari, ijtimoiy masofa saqlash va vaksina kampaniyalari tahlil qilingan.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Toshkent shahrida COVID-19 infeksiyasi ko'rsatkichlari respublika o'rtacha ko'rsatkichlaridan ikki barobar yuqori bo'lgan. 2020 yil oxirida kasallanish ko'rsatkichi 100 000 aholi uchun 2842,67 ni tashkil etdi. 2021 yilga kelib, bu ko'rsatkich 4158,3 ga oshdi. 2020 yil martdan 2022 yil yanvariga qadar kasallanish darajasi keskin oshgan bo'lsa, 2022 yil yanvaridan boshlab kasallanish ko'rsatkichi pasayish tendentsiyasini ko'rsatdi, 2023 yilga kelib esa infeksiya darajasi ancha kamaydi.

Tadqiqotda infeksiya tarqalishining 4 ta asosiy to'lqini aniqlangan:

- Birinchi to'lqin (2020 yil iyun-sentabr): 100 000 aholi uchun 49,9 dan 630,3 gacha ko'tarilgan.
- Ikkinchi to'lqin (2021 yil iyun-iyul): 302,9 dan 1320,1 gacha o'sgan.
- Uchinchi to'lqin (2021 yil dekabr - 2022 yil yanvar): 59,5 dan 809,36 gacha ko'tarilgan.
- To'rtinchi to'lqin (2022 yil iyun-sentabr): 41,57 dan 494,96 gacha oshgan.

Eng yuqori infeksiya ko'rsatkichlari 2021 yil iyun-iyul oylarida kuzatilgan, bu davrda global pandemiyaning eng yuqori piki bo'lgan. 2022 yilning ikkinchi yarmida va 2023 yil davomida profilaktik choralar, shu jumladan vaksina kampaniyalari tufayli kasallanish ko'rsatkichi sezilarli darajada kamaydi.

Toshkent shahrining turli tumanlaridagi kasallanish ko'rsatkichi farqlari kuzatildi. Masalan, Bektemir tumanida infeksiya ko'rsatkichi 100 000 aholi uchun 5502,1 bo'lib, bu boshqa tumanlarga nisbatan ancha yuqori edi. Sirgali tumanida esa kasallanish ko'rsatkichi past bo'lib, 100 000 aholi uchun 307,5 ni tashkil etdi. Tumanlar o'rtasidagi farqlar asosan migratsiya darajasi, aholining zichligi va mahalliy profilaktik choralar bilan bog'liq edi.

Xulosa. Ushbu retrospektiv epidemiologik tahlil Toshkent shahrida COVID-19 infeksiyasining tarqalishining farq qilganligini va uning yuqori darajadagi tumanlarda sezilarli bo'lganini ko'rsatdi. Profilaktik choralarning samaradorligi va vaksina kampaniyalarining muvaffaqiyati kasallanish ko'rsatkichlarini kamaytirishda muhim rol o'ynadi. Biroq, tumanlar o'rtasidagi infeksiya tarqalishi farqlari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy va sog'liqni saqlash infratuzilmasi, shuningdek, migratsiya va profilaktik tadbirlar boshqaruvining samarali amalga oshirilishi juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Хамзаева, Н. Т., Матназарова, Г. С., & Расулов, Ш. М. Тошкент Шаҳрида Covid-19 Инфекцияси Билан Касалланганларнинг Эпидемиологик Таҳлили. *Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш Вазирлиги Тошкент Тиббиёт Академияси*, 71.

2. Matnazarova, G. S., Xamzaeva, N. T., Saidkasimova, N. S., Kurbanliyazova, M. O., & Madenbayeva, G. I. (2024). TOSHKENT SHAHRIDA 5-11 YOShDAGI BOLALARDA COVID-19 INFEKSIYASINING OLDINI OLISHDA BNT162B2 (Pfizer–BioNTech) VAKSINASINING SAMARADORLIGI.

3. Mirtazayev, O. M., Briko, N. I., Matnazarova, G. S., Saidkasimova, N. S., Toshboev, B. Y., & Khamzaeva, N. T. (2020). SCIENTIFIC, METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL BASES OF MANAGEMENT OF THE EPIDEMIC PROCESS IN CASE OF SALMONELLOUS INFECTION IN UZBEKISTAN. *Central Asian Journal of Pediatrics*, 2020(3), 5-14.

4. Matnazarova, G. S., Xamzayeva, N. T., & Kurbanliyazova, M. O. (2024). BOLALARDA SARS-COV-2 INFEKSIYASINING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA OSHQAZON ICHAK TRAKTI BILAN BOG 'LIQ XOLATLAR.

5. Tajibayeva, D. A., Saidkasimova, N. S., & Xamzayeva, N. T. (2025). O 'TKIR YUQUMLI ICHAK INFEKTSIYALARI EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI VA ULARNING EPIDEMIOLOGIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH (QORAQOLPOG 'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA).

6. Toshtemirovna, K. N., Islamovna, S. G., & Sultanovna, M. G. (2023). The Effectiveness Of A New Food Substance-A Hard Gelatin Capsule-" Sedan Bark" Is Being Studied In Children Who Have Recovered From The Coronavirus. *British View*, 8(3).

7. Khamzaeva, N. T., & Saidkasimova, N. S. (2023). The effectiveness of a new food substance-a hard gelatin capsule-«vizion junior» is being studied in children who have recovered from the coronavirus. *world Bulletin of Public Health*, 20, 41-45.
8. MATNAZAROVA, G., MIRTAZAEV, O., BRYANTSEVA, E., ABDUKAKHAROVA, M., NEMATOVA, N., & KHAMZAEVA, N. (2020). The new coronavirus-COVID-19 in Uzbekistan. *International Journal of Pharmaceutical Research* (09752366), 12(4).
9. Toshtemirovna, X. N. (2023). O 'zbekistonning koronavirusga qarshi kurashishdagi tajribasi, Koronavirus bilan uch yil.
10. Niyazova, O. A., & Mirsagatova, M. R. (2024). THE STUDY OF RISK FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF CARIES IN PUPILS OF THE FIRST GRADES IN SECONDARY SCHOOLS.
11. Urakovna, N. N., Sultanovna, M. G., Yunusovich, M. A., Fakhridinovna, A. M., Toshtemirovna, X. N., & Vlademirovna, B. E. (2023). Epidemiological analysis of the human immunodeficiency virus. *World Bulletin of Public Health*, 21, 95-8.
12. Матназарова, Г. С., Азизова, Ф. Л., Брянцева, Е. В., & Хамзаева, Н. Т. (2022). Вакцинопрофилактика Covid-19 в Узбекистане.
13. Паттахова, М. Х., Якубов, А. В., & Саидова, Ш. А. (2008). Эффективность некоторых производных нитроимидазола на ферментативные механизмы цитозащиты в слизистой желудка при экспериментальной язве. *Современные наукоемкие технологии*, (3), 61-61.
14. Зокирхўжаев, Ш. Я., & Паттахова, М. Х. (2022). Clinical Features and Lab Values of Patients with Chronic Hepatitis after Covid-19.
15. Матназарова, Г. С., Хамзаева, Н. Т., & Абдуллаева, Ф. О. (2023). Covid-19 Инфекцияси билан касалланиш курсаткичларини беморларнинг жинси, ёши, касби ва кунлар бўйича тахлили. *ILMIY TADQIQOTLAR VA JAMIYAT MUAMMOLARI*, 2, 80-81.
16. Закирходжаев, Ш. Я., & Талибджанова, М. Х. (2024). АНАЛИЗ ГУМОРАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ У ПАЦИЕНТОВ С ХРОНИЧЕСКИМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ ПЕЧЕНИ.
17. Xamzaeva, N. T. (2023). COVID-19 infeksiyasi bilan kasallangan bolalarning epidemiologik taxlili. In *E Global Congress* (Vol. 2, pp. 117-119).
18. Закирходжаев, Ш. Я., Парпибаева, Д. А., & Каримова, Д. А. (2013). Клинико-иммунологические и микроциркуляторные особенности язвенной болезни двенадцатиперстной кишки на фоне хронического гепатита. *Сибирское медицинское обозрение*, (6 (84)), 57-61.
19. Закирходжаев, Ш. Я., & Паттахова, М. Х. (2023). Коррекция диетического питания пациентов с заболеваниями печени после перенесенного Covid-19 с применением местных продуктов.
20. Салаева, Д. Т., Зуфаров, П. С., & Якубов, А. В. (2008). Сравнительная оценка влияния ингибиторов протонной помпы на некоторые механизмы цитозащиты при экспериментальной гастропатии. *Современные наукоемкие технологии*, (3), 63-63.